

ванный ритмический рисунок мелодии, 2- или 3-частная форма. Танцевальным жанрам латиноамериканской музыки свойственны экспрессивный разнохарактерный темп, 2-дольный метр, остигатный синкопированный ритмический рисунок, многократное повторение 8-тактовой фразы в форме. Вместе с тем индивидуальные ритмоформулы и темп присущи каждой из стилизованных моделей исполнения разных танцев, будь то самба, румба, мамба, калипсо, ча-ча-ча и босанова.

С давних пор и до современности в танцевальной музыке находили выражение разнообразные душевные состояния человека. При этом танцы и марши исполнялись под музыку, которая усиливала выразительность движений и жестов. Танцевальная музыка обычно не сложна с музыкально-стилистических позиций. Важнейшими ее особенностями являются формульность и упрощенность структурного и мотивного развития, темповая и метроритмическая определенность, благодаря которым мы не только распознаем танцевальную и нетанцевальную музыку, но и легко отличаем марш от полонеза, вальс от польки и мазурки.

1. Музыкальный словарь русско-белорусский / сост.-ред. Г. Р. Кулешова. – Минск : Беларус. наука, 1999. – С. 37.

2. Музыкальный энциклопедический словарь / гл. ред. Г. В. Келдыш. – М. : Советская энцикл., 1990. – С. 328.

3. Основы подготовки специалистов-хореографов. Хореографическая педагогика : учеб. пособие / рук. авт. кол. Ю. Громов. – СПб. : ГУП, 2006.

4. Стравинский, И. Ф. Диалоги / И. Ф. Стравинский. – Л., 1971. – С. 172.

5. Цукер, А. Массовые музыкальные жанры в контексте культуры / А. Цукер // История современной отечественной музыки / ред. Е. Долинская. – М. : Музыка, 2001. – Вып. 3.

Л. І. Доўнар,

*кандыдат педагагічных навук, дацэнт,
прафесар кафедры тэорыі і гісторыі
інфармацыйна-дакументных камунікацый*

БЕЛАРУСКАЯ КНІГА Ё КАНТЭКСЦЕ СУСВЕТНАЙ КНІЖНАЙ КУЛЬТУРЫ: ВЫНІКІ І ПЕРСПЕКТЫВЫ ВЫДАВЕЦКАГА ПРАЕКТА

Сучасныя навуковыя даследаванні ў галіне кнігазнаўства знаходзяцца пад уплывам сусветных тэндэнцый паглыблення

фундаментальнасці, з аднаго боку, і пашырэння міжгаліновай складаючай – з другога. Важнейшае значэнне мае узмацненне філасофскіх абагульненняў у сферы кнігі, а цалкам – «кніжнай культуры» як сучаснай навуковай парадыгмы ў кнігазнаўстве.

У Беларусі кніжная культура як абагульняючая тэма для навуковых канферэнцый, асобных артыкулаў і манаграфій стала абазначацца з 1990-х гг. Пэўны ўнёсак быў зроблены і Беларускаім дзяржаўным універсітэтам культуры і мастацтваў (БДУКМ), пра што сведчаць праведзеныя навуковыя канферэнцыі – «Недзяржаўная выдавецкая дзейнасць у Беларусі: гісторыя і сучаснасць» (1997), «Дзеля блізкіх і прышласці» (да 165-годдзя з дня нараджэння А. Ельскага) (1999), Міжнародныя навуковыя Кірыла-Мяфодзіеўскія чытанні, прысвечаныя Дням славянскага пісьменства і культуры (1997–2014) і інш.

Асаблівую ролю ў пашырэнні тэмы кніжнай культуры ў Беларусі адыграў навукова-даследчы праект БДУКМ (адзел рэдкіх кніг бібліятэкі) «Кніжная культура Беларусі: гісторыка-тэарэтычны аспект» (2006–2010). Мэты, якія ставілі перад сабой яго ўдзельнікі (Л. І. Доўнар, Т. А. Самайлюк, Т. А. Дзем’яновіч), былі звязаны з асвятленнем актуальных праблем сучаснага кнігазнаўства, ці бібліялогіі – навукі пра кнігу – у міжнародным кантэксце. Як вядома, ніводная навука не развіваецца адасоблена, без уплыву сусветных навуковых ведаў і канцэпцый. Адным з галоўных вынікаў працы ў даным кірунку з’явіўся навуковы зборнік «Беларуская кніга ў кантэксце сусветнай кніжнай культуры». Міжнародны аспект выдавецкага праекта мае відавочны дуалістычны характар: з аднаго боку, пазнанне і адаптацыя міжнароднага вопыту, з другога – прадстаўленне айчыннай, нацыянальнай кнігазнаўчай школы, у тым ліку і праз персанальнае кнігазнаўства («Personalia»).

Узаемаабмен кнігазнаўчым вопытам адбываўся і адбываецца на разнастайных навуковых форумах, што арганізуюцца і праходзяць у БДУКМ: міжнародных канферэнцыях, семінарах, круглых сталах, майстар-класах, паводле якіх і фарміруюцца адпаведныя тэматычныя выпускі навуковых зборнікаў. За васьмігадовы перыяд існавання праекта (2006–2014) было выпушчана пяць друкаваных і адно электроннае выданне [1–7]. Першы выпуск (2006), які быў надрукаваны ў двух частках [1; 2], а таксама дапоўненае і пашыранае электроннае выданне 2007 г. [3] уключалі даклады Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі «Беларуская

кніга ў кантэксце сусветнай кніжнай культуры» (7–8 лютага 2006 г.), на якой упершыню ў Беларусі абмяркоўваліся як гістарычныя, так і тэарэтыка-метадалагічныя праблемы кніжнай культуры. У другі выпуск (2008) [4] увайшлі даклады з Міжнароднага навукова-практычнага семінара «Кнігазнаўчыя даследаванні ў Беларусі і Польшчы: вопыт, арганізацыя, перспектывы (да 490-годдзя беларускага кнігавыдання)» (18 красавіка 2007 г.), у якім прынялі ўдзел вядучыя спецыялісты буйнейшых навуковых бібліятэк Беларусі, а таксама вядомыя польскія вучоныя. Бадай, ці не ўпершыню ў Беларусі кожны з выступоўцаў спрабаваў зрабіць падсумаванне ў галіне кнігазнаўчай дзейнасці адпаведнай установы і акрэсліць планы развіцця навуковых даследаванняў. Трэці выпуск (2011 г.) [5] склалі матэрыялы выступленняў на круглых сталах «Інфармацыйнае грамадства і бібліятэкі» (16 сакавіка 2011 г.), «Кніга як фактар культуры і прадмет навуковых даследаванняў: гістарычная і сучасная перспектыва» (13 красавіка 2011 г.), у якіх прынялі ўдзел вучоныя з Расіі і Польшчы. Акрамя таго, у зборніку былі надрукаваны артыкулы даследчыкаў з Беларусі, Літвы і ЗША па тэорыі кнігазнаўства і кніжнай культуры, гісторыі і сучасным стане кнігавыдання, бібліятэчнай справы, чытання, распаўсюджвання і мастацтва афармлення кніг, кнігазбораў. У чацвёртым выпуску (2012) [6] апублікаваны выступленні на XVIII Міжнародных Кірыла-Мяфодзіеўскіх чытаннях, прысвечаных Дням славянскага пісьменства і культуры (16–18 мая 2012 г.), дзе асаблівае месца было адведзена кругламу сталу «Рэстаўрацыя і захаванасць кніжных помнікаў: погляд прафесіяналаў», што адпаведна прадстаўлена дакладамі спецыялістаў з Беларусі, Расіі, Украіны, у якіх разглядаліся праблемы і асаблівасці рэстаўрацыі кніжных помнікаў, а таксама арганізацыя падрыхтоўкі кадраў у дадзенай галіне. Асноўную частку пятага выпуску (2014) [7] таксама склалі даклады, што прагучалі на чарговых XIX (22–24 мая 2013 г.) і XX (20–23 мая 2014 г.) Міжнародных Кірыла-Мяфодзіеўскіх чытаннях, а таксама на тэарэтыка-метадалагічным семінары «Актуальныя праблемы бібліятэказнаўства, бібліяграфічнага і кнігазнаўства» (28 лютага 2014 г.). Цалкам жа змест зборніка адлюстроўвае стан сучасных даследаванняў у галіне тэарэтычных і гістарычных кнігазнаўчых пытанняў рукапіснай і друкаванай кніжнай спадчыны славянскіх народаў, беларускай кніжнасці і кніжнай культуры ў гістарыяграфічным

і крыніцазнаўчым аспектах. Апублікаваны артыкулы аўтараў з Беларусі, Літвы, Польшчы, Украіны і ЗША. Змешчаны ў апошнім выпуску і паказальнік зместу ўсіх выданняў «Беларуская кніга ў кантэксце сусветнай кніжнай культуры» (вып. 1–5, 2006–2014 гг.), складзены Т. А. Дзем’яновіч.

Асноўныя актуальныя і запатрабаваныя кірункі развіцця навукі пра кнігу ў Беларусі і за яе межамі пацвярджаюць сфарміраваныя за час выдавецкага праекта пастаянныя рубрыкі: «Тэорыя кніжнай культуры», «Гісторыя кнігі і кніжнай культуры», «Гістарыяграфія кніжнай культуры», «Выдавецкая справа», «Мастацтва кнігі», «Кніжныя помнікі. Захаванне, рэстаўрацыя», «Кніжныя калекцыі», «Бібліятэчная справа», «Статыстыка друку», «Personalia», «Рэцэнзіі», чым і вызначаюцца асаблівасці даных навуковых кнігазнаўчых выданняў – гэта комплекснасць і наданне асаблівай увагі арыгінальным матэрыялам па распрацоўцы тэарэтычных і метадалагічных пытанняў навукі пра кнігу ў кантэксце сучаснай парадыгмы кніжнай культуры.

Да прыкладу, на старонках «Беларускай кнігі ў кантэксце сусветнай кніжнай культуры» ўпершыню асвятляліся такія тэарэтычныя пытанні, як змест і аб’ём паняцця «беларуская кніга» – В. Е. Лявончыкаў [1, с. 13–19]; стандартызацыя кнігазнаўчай тэрміналогіі – В. А. Касап [1, с. 238–242]; праблемнае поле беларускай кнігазнаўчай навукі і адукацыі – Л. І. Доўнар [2, с. 204–209]; метадалогія кніжнай культуры Беларусі – М. В. Нікалаеў [1, с. 19–30], Дз. У. Караў [2, с. 96–103], В. М. Герасімаў [2, с. 108–114]; кніга ў сістэме культуры – М. І. Крукоўскі [2, с. 52–55], М. А. Мажэйка [2, с. 49–52]; кніга і мова – Л. І. Доўнар [6, с. 32–48], В. М. Белакурскі і Ж. Я. Белакурская [6, с. 48–51], А. А. Жэлуновіч, В. В. Шунейка [6, с. 52–56]; фенаменалогія друкаванай кнігі – Т. А. Сапега [2, с. с. 56–68], М. А. Мажэйка [5, с. 39–68]; сучасны стан і перспектывы кнігазнаўства – К. Мігань [4, с. 10–38], Т. А. Самайлюк [4, с. 39–47]; гістарычнае кнігазнаўства – Ю. М. Лаўрык [7, с. 26–32], Л. І. Доўнар [7, с. 33–49]; паняцце «кніжная культура» і яго складнікі – К. Мігань [5, с. 17–39]; кампаратыўныя веды ў кніжнай культуры – А. А. Павільч [5, с. 68–82].

Пашырэнню і развіццю айчыннай тэрміналогіі спрыяюць і публікацыі-пераклады на беларускую мову: з польскай – «Стан чытання ў Польшчы ў святле даследаванняў Інстытута кнігі і чытання Нацыянальнай бібліятэкі» (О. Чарнік) [4, с. 54–73], «Стан

сучаснага кнігазнаўства як навукі» [4, с. 10–38], «Кніжная культура – спроба акрэслення паняцця як навуковай катэгорыі» [5, с. 17–39], «Мова – пісьмо – універсум пісьменства як паняцці кніжнай культуры ў сучаснай бібліялогіі» [6, с. 8–25], «Пачатак друкаванай кнігі на славянскіх мовах (праект параўнальнага падыходу)» (К. Мігань) [7, с. 16–25], з англійскай – «Развіцце кнігазнаўства ў Беларусі, 1917–1935» (З. Кіпель) [7, с. 85–100].

Безумоўна, гэтыя публікацыі ці перакладчыцкая праца на беларускую мову ў галіне кнігазнаўства не закрываюць цалкам праблему стварэння ўласных айчынных даведкавых выданняў: тэрміналагічных слоўнікаў, энцыклапедый, пра што адзначалася таксама на старонках нашых зборнікаў у 2006 г. [1, с. 27–28] і 2008 г. [4, с. 134]. Таксама прапаноўваўся навукова-даследчы і выдавецкі праект стварэння энцыклапедыі «Кніжная культура Беларусі», што застаецца актуальным сёння і на бліжэйшую перспектыву, бо існуе вострая патрэба абагульнення сучаснага ўзроўню развіцця кнігазнаўчай навукі ў Беларусі. Для практыкаў і даследчыкаў кніжнай справы падобная праца можа стаць кампетэнтнай кумуляванай крыніцай інфармацыі дасягненняў і планаў на перспектыву.

Прадстаўленыя ў зборніках матэрыялы носяць важкі прыкладны характар – адукацыйны і асветніцкі, складаюць пэўную гістарыяграфічную і крыніцазнаўчую падставу для папаўнення беларускага кнігазнаўства. Мэтазгодным было б стварэнне адпаведнага кнігазнаўчага навуковага цэнтра пры нашым універсітэце, які працягваў бы працу ў даным кірунку, а таксама займаўся ўдасканаленнем і падрыхтоўкай маладых кадраў для навуковай і практычнай дзейнасці ў галіне кніжнай справы Беларусі.

Неабходна адзначыць, што выдавецкі праект існуе і падтрымліваецца Беларускім дзяржаўным універсітэтам культуры і мастацтваў і адпаведна Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь; ажыццяўляўся пры грантавай дапамозе Беларускага рэспубліканскага фонду фундаментальных даследаванняў (2006 г.), Польскага інстытута ў Мінску (2006, 2008, 2011 гг.), беларусаў замежжа (2014 г.). Для працягу выдання зборнікаў навуковых прац «Беларуская кніга ў кантэксце сусветнай кніжнай культуры» неабходна і надалей выкарыстоўваць як сістэму грантаў, так і дзяржаўнае фінансаванне навуковых прац, імкнуча да павышэння статусу выдання, якое ўжо існуе як рэцэнзаванае з міжнародным складам рэдкалегіі.

Выдавецкі праект пад назвай «Беларуская кніга ў кантэксце сусветнай кніжнай культуры», на нашу думку, спрыяе ўмацаванню міжнародных, міжрэгіянальных і міжведамасных сувязей, яднанню навуковай грамадскасці, пашырэнню кола даследаванняў у галіне беларускай кніжнай культуры і вырашэнню тэарэтыка-метадалагічных, гістарычных і практычных праблем беларускага кнігазнаўства.

1. Беларуская кніга ў кантэксце сусветнай кніжнай культуры : зб. навук. арт. [Вып. 1]. У 2 ч. Ч. 1 / Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў ; склад.: Т. А. Дзем'яновіч, Л. І. Доўнар, Т. А. Самайлюк ; рэдкал.: М. А. Бяспалая (адказ. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2006. – 242 с.

2. Беларуская кніга ў кантэксце сусветнай кніжнай культуры : зб. навук. арт. [Вып. 1]. У 2 ч. Ч. 2 / Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў ; склад.: Т. А. Дзем'яновіч, Л. І. Доўнар, Т. А. Самайлюк ; рэдкал.: М. А. Бяспалая (адказ. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2006. – 210 с.

3. Беларуская кніга ў кантэксце сусветнай кніжнай культуры [Электронны рэсурс] : матэрыялы Міжнар. навук.-практ. канф., Мінск, 7–8 лютага 2006 г. / Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў. – Мінск, 2007. – 1 электрон. аптычны дыск (CD-ROM). – Сістэмныя патрабаванні: IBM PC, Windows 2000 і вышэй. – Загал. з футурала дыска.

4. Беларуская кніга ў кантэксце сусветнай кніжнай культуры : зб. навук. арт. [Вып. 2] / Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў ; склад.: Л. І. Доўнар, Т. А. Самайлюк, Т. А. Дзем'яновіч ; рэдкал.: Б. У. Святлоў (адказ. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2008. – 219 с.

5. Беларуская кніга ў кантэксце сусветнай кніжнай культуры: гісторыя і сучаснасць : зб. навук. арт. [Вып. 3] / Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў ; склад.: Л. І. Доўнар, Т. А. Самайлюк ; рэдкал.: Б. У. Святлоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2011. – 346 с.

6. Беларуская кніга ў кантэксце сусветнай кніжнай культуры: вылучэнне і захаванне : зб. навук. арт. [Вып. 4] / Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў ; рэдкал.: М. А. Мажэйка (адказ. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2012. – 254 с. : іл. – (XVIII Міжнародныя Кірыла-Мяфодзіеўскія чытанні, прысвечаныя Дням славянскага пісьменства і культуры, «Кніга ў фарміраванні духоўнай культуры і дзяржаўнасці беларускага народа» (Мінск, 16–18 мая 2012 г.) : у 2 т. ; т. 2).

7. Беларуская кніга ў кантэксце сусветнай кніжнай культуры : зб. навук. прац. Вып. 5. Слова. Мова. Тэкст. Духоўны патэнцыял кніжнай культуры / Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў ; склад.: Л. І. Доўнар, Т. А. Самайлюк ; рэдкал.: Л. І. Доўнар (адказ. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2014. – 212 с.